

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.08.2009, sp. zn. 15 Tdo 520/2009, ECLI:CZ:NS:2009:15.TDO.520.2009.1

Číslo: 31/2010

Právní věta: Soudce, který bezdůvodně inicioval trestní stíhání znalce pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 tr. zák., byť tak učinil až po pravomocném skončení trestního stíhání, v němž znalec podal znalecký posudek, je vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení, pokud se v tomto pravomocně skončeném trestním stíhání pokračuje (např. na podkladě rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku nebo o ústavní stížnosti), zejména když soudce dalším postupem, vztahujícím se k potřebě opětovně provést důkaz tímto znaleckým posudkem, dal znovu najevo svůj negativní postoj k osobě znalce a k jeho posudku tím, že ani neprovedl důkaz tímto posudkem. Nebylo-li v takovém případě rozhodnuto o vyloučení soudce podle § 31 odst. 1 tr. ř. a ten se podílel i na novém rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 265a odst. 2 tr. ř., je tím naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. S poukazem na tento dovolací důvod však nelze namítat, že ve věci vystupoval podjatý znalec, o jehož vyloučení nebylo rozhodnuto.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.08.2009

Spisová značka: 15 Tdo 520/2009

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důvody dovolání, Vyloučení orgánů činných v trestním řízení, Znalec

Předpisy: § 105 tr. ř.

§ 265b odst. 1 písm. b) tr. ř.

§ 30 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněné L. R. zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 7 To 81/2008, a současně podle § 265l odst. 1 a 3 tr. ř. Vrchnímu soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 42 T 18/2007, byla obviněná L. R. uznána vinnou trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustila skutkem popsáním ve výroku o vině v citovaném rozsudku. Za tento trestný čin jí byl uložen podle § 219 odst.

1 tr. zák. za použití § 40 odst. 1 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání 8 let, pro jehož výkon byla podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazena do věznice s dozorem.

Proti tomuto rozsudku podala obviněná L. R. odvolání, o němž rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 7 To 81/2008, tak, že ho podle § 256 tr. ř. zamítl, neboť ho shledal nedůvodným.

Shora označeným rozhodnutím předcházela jednak rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2003, sp. zn. 42 T 2/2003, jednak rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2004, sp. zn. 7 To 133/2003, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. [5 Tdo 1408/2004](#). Citovaná rozhodnutí obecných soudů však byla zrušena nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 260/05](#).

Proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 7 To 81/2008, podala obviněná L. R. prostřednictvím svého obhájce dne 9. 2. 2009 dovolání, které opřela o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. b), e) a g) tr. ř. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněná namítá, že právní kvalifikace jejího jednání je chybná z důvodu nedostatku subjektivní stránky trestného činu, neboť svou dceru nechtěla usmrtit, ani nebyla srozuměna s její smrtí. Podle obviněné šlo toliko o zkratkové jednání. Dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a „in eventum“ písm. e) tr. ř. spatřuje obviněná v tom, že v posuzovaném případě chybí způsobilý pachatel trestného činu, neboť jedním znaleckým posudkem byl vyjádřen závěr o její nepřičetnosti v době spáchání posuzovaného trestného činu. Podle přesvědčení obviněné bylo v průběhu „unfair“ procesu prokázáno, že v době spáchání činu jednala ve stavu vylučujícím existenci jakékoli formy úmyslného zavinění. V další části dovolání obviněná s poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. namítá, že o odvolání v této věci rozhodl „minimálně“ jeden vyloučený soudce Vrchního soudu v Praze, přičemž za podjatého soudce výslovně označila předsedu senátu tohoto soudu JUDr. M. Z. Podjatost jmenovaného soudce spatřuje obviněná v tom, že JUDr. M. Z. podal v předcházejícím řízení trestní oznámení na soudního znalce MUDr. P. T., a to výlučně pro jeho odlišný odborný názor v otázce zachování, resp. vyloučení rozpoznávacích a ovládacích schopností obviněné v době, kdy měla spáchat trestný čin vraždy. Podle názoru obviněné v této souvislosti upozornil na nesprávný přístup předsedy odvolacího senátu Vrchního soudu v Praze rovněž Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 260/05](#), kterým rozhodoval o ústavní stížnosti v této věci. Jak dále obviněná zdůraznila, JUDr. M. Z. i v novém odvolacím řízení projevil svůj ostentativní přístup k jmenovanému znalci, neboť jej nepředvolal k veřejnému zasedání odvolacího soudu, a to na rozdíl od ostatních zpracovatelů znaleckých posudků. Znalec MUDr. P. T. se tímto postupem předsedy odvolacího senátu nemohl vyjádřit k výpovědím svých kolegů, přičemž jejich výslech byl navíc podle mínění obviněné veden předsedou senátu odvolacího soudu velice tendenčně, neboť „ždímal ze slyšených znalců změnu již dříve sdělených závěrů“ s cílem uznat obviněnou trestně odpovědnou za trestný čin, pro který je proti ní vedeno trestní řízení. Dále obviněná poukazuje na skutečnost, že znalec MUDr. P. K., CSc., který byl v této věci vyloučen, zpracoval znalecký posudek za znalecký ústav. Podle obviněné však není přípustné, aby revizní posudek zpracovával znalec, který společně podnikal se znalcem, jehož znalecký posudek je předmětem revize. Obviněná má za to, že popsany postup je v rozporu s ustanovením § 105 odst. 2 tr. ř. Postup soudů nižších stupňů je navíc podle názoru obviněné i v rozporu s ustanovením § 314h odst. 1 tr. ř., neboť nerespektovaly závazný právní názor Ústavního soudu vyjádřený v jeho nálezu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 260/05](#).

Závěrem svého dovolání obviněná L. R. navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. ve spojení s ustanovením § 265m odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2004, sp. zn. 7 To 133/2003 (správně ovšem má být usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 7 To 81/2008), jakož i jemu předcházející rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2003, sp. zn. 42 T 2/2003 (správně ovšem má být rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 42 T 18/2007) a aby obviněnou zprostil obžaloby, nebo aby podle § 265l odst. 1 tr. ř.

přikázal věc příslušnému soudu k novému projednání a rozhodnutí, aniž by obviněná označila konkrétní soud, který tak má učinit. Současně obviněná navrhla, aby předseda senátu Nejvyššího soudu rozhodl ve smyslu § 265o odst. 1 tr. ř. o odkladu výkonu trestu odnětí svobody.

Nejvyšší státní zástupkyně se vyjádřila k dovolání obviněné L. R. prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru tři ze čtyř znaleckých posudků podaných v této věci dospěly k závěru o příčetnosti obviněné v době činu a z tohoto hlediska je dovolání neopodstatněné. Příčetnost obviněné navíc nemá vliv na zahájení a vedení trestního řízení a námitky obviněné neodpovídají důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. Konečně námitka týkající se vyloučení znalce neodpovídá důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť důvod vyloučení je možno vztahovat toliko k orgánu rozhodujícímu ve věci. Podle státního zástupce je ovšem nedůvodná i námitka, kterou obviněná zpochybňuje nestrannost soudců senátu 7 To Vrchního soudu v Praze, neboť o této otázce pravomocně rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 22. 8. 2008, sp. zn. [11 Tvo 23/2008](#). Státní zástupce dále uvádí, že odkaz obviněné na jiná podání v této věci nemůže být předmětem posuzování v dovolacím řízení. Z uvedených důvodů státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b), e) tr. ř.

Trestní věc obviněné L. R. byla přidělena k rozhodnutí o dovolání obviněné senátu 5 Tdo Nejvyššího soudu, který usnesením ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. [5 Tdo 363/2009](#), rozhodl podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, o postoupení této věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu zjistil, že obviněná L. R. podala dovolání jako oprávněná osoba [§ 265d odst. 1 písm. b) tr. ř.], učinila tak prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 tr. ř.), včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), její dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je dovolání obecně přípustné [§ 265a odst. 2 písm. h) tr. ř.], a podané dovolání obsahuje stanovené náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Pokud jde o dovolací důvody, obviněná L. R. opírá jejich existenci o ustanovení § 265b odst. 1 písm. b), e) a g) tr. ř. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Nejvyšší soud nejdříve připomíná, že předpokladem jeho existence je současné splnění dvou podmínek. Podle první z nich se vyžaduje, aby ve věci samé rozhodl vyloučený orgán (tj. vyloučený soudce), o jehož vyloučení nebylo rozhodnuto postupem podle § 31 tr. ř., ač se tak mělo stát. Pro úspěšné uplatnění citovaného dovolacího důvodu je nezbytné, aby rozhodnutí napadené dovoláním učinil (nebo se na něm podílel jako člen senátu) soudce, který byl z důvodů uvedených v § 30 tr. ř. vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení v posuzované věci. V takovém případě by ovšem nepostačovalo, jestliže by byla vyloučena z úkonů v trestním řízení kterákoli další osoba vyjma soudce (např. státní zástupce). V obecné rovině se přitom považuje za vyloučený orgán ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř. soudce nebo přísedící, státní zástupce, policejní orgán nebo osoba v něm služebně činná, u nichž lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemohou nestranně rozhodovat. Úkony, které byly učiněny vyloučenými osobami, nemohou být podkladem pro rozhodnutí v trestním řízení. Povinností orgánu, jehož se týká důvod vyloučení, je rozhodnout podle § 31 odst. 1 tr. ř. o svém vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení z důvodů uvedených v § 30 tr. ř., a to i bez návrhu. O vyloučení soudce nebo přísedícího, pokud rozhodují v senátě, rozhodne tento senát i bez návrhu.

Druhá podmínka, která musí být současně splněna ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., spočívá v tom, že o důvodech k vyloučení soudce, který rozhodl ve věci samé, dovolatel buď nevěděl v době konání původního řízení, anebo tuto okolnost dovolatel namítl ještě před rozhodnutím soudu druhého stupně, ale nebylo mu vyhověno. Jestliže tedy dovolatel věděl, že soudce, který ve věci meritorně rozhodl, je podjatý, a tuto okolnost nenamítl v původním řízení,

nýbrž až v podaném dovolání, nelze úspěšně uplatňovat dovolací důvod podle citovaného ustanovení.

Z dovolacích námitek, které uplatnila obviněná L. R. k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., přitom vyplývá, že v posuzované věci měl rozhodovat přinejmenším jeden vyloučený soudce - předseda senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z., přičemž obviněná uvádí i konkrétní důvody zakládající zde pochybnosti o jeho nepodjatosti.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu k tomu připomíná, že obviněná L. R. vyjádřila své námítky založené na pochybnostech o nestrannosti předsedy senátu 7 To Vrchního soudu v Praze, kterým byl v posuzované věci JUDr. M. Z., již v rámci svého řádného opravného prostředku - odvolání, které obviněná podala proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 42 T 18/2007. V tomto odvolání obviněná uplatnila námitku podjatosti proti všem soudcům Vrchního soudu v Praze a všem státním zástupcům Vrchního státního zastupitelství v Praze a odůvodnila ji tím, že považuje za „nepředstavitelné, aby byla souzena soudem, jehož soudce způsobil nevinnému soudnímu znalci v její věci trestní stíhání pro podání posudku, a aby byla stíhána státním zastupitelstvím, které tohoto znalce nespravedlivě stíhalo právě pro podání posudku v její věci“. Současně obviněná navrhla, aby její odvolání projednal Vrchní soud v Olomouci, u něhož lze očekávat nestrannost a nezaujatost.

Dne 26. 6. 2008 byla trestní věc obviněné L. R. předložena Vrchnímu soudu v Praze jako soudu odvolacímu k projednání podaného odvolání. Tento soud ještě před projednáním odvolání obviněné rozhodl v neveřejném zasedání usnesením ze dne 3. 7. 2008, sp. zn. 7 To 81/2008, o námitce podjatosti, jež byla součástí odvolání obviněné, tak, že podle § 31 odst. 1 tr. ř. z důvodů uvedených v § 30 odst. 1 tr. ř. předseda senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z. a soudci téhož soudu JUDr. J. M. a JUDr. M. H. nejsou vyloučeni z vykonávání úkonů v trestní věci obviněné L. R. vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 42 T 18/2007 a u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 7 To 81/2008. V odůvodnění tohoto usnesení pak zmíněný senát Vrchního soudu v Praze odmítl argumentaci obviněné ohledně údajného vyloučení jmenovaných soudců z vykonávání úkonů v probíhajícím trestním řízení a zdůraznil, že věc projednává na základě rozvrhu práce. Jak dále uvedený senát zdůraznil, žádný ze soudců Vrchního soudu v Praze nezpůsobil nevinnému znalci trestní stíhání. Předseda senátu JUDr. M. Z. učinil pouze podnět k prověření, zda se znalec (tedy MUDr. P. T.) svým posudkem nedopustil trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 tr. zák. Z citovaného usnesení i ze spisových podkladů přitom vyplývá, že zmíněný podnět byl státnímu zástupci přítomnému u veřejného zasedání odvolacího soudu podán až po pravomocném skončení trestního řízení, a tedy až poté, co byl v rozhodnutí odvolacího soudu vyhodnocen znalecký posudek jmenovaného znalce jako zjevně neobjektivní a účelový. Jak je dále z téhož usnesení patrné, k takovému hodnocení důkazů byl odvolací soud zákonem oprávněn, přičemž v další části rozhodnutí se poukazuje na zákonné důvody vyloučení soudců, státních zástupců či dalších orgánů činných v trestním řízení, které mohou být naplněny v případě, pokud vztah těchto osob k projednávané věci je takového charakteru, že jim objektivně i subjektivně brání přistupovat k věci nezaujatě a rozhodovat nestranně a spravedlivě. V závěru zmíněného rozhodnutí senát odvolacího soudu konstatoval, že neexistuje žádný zákonný důvod, pro který by měli být soudci senátu 7 To Vrchního soudu v Praze, resp. jakíkoli jiní soudci tohoto soudu vyloučeni z vykonávání úkonů trestního řízení vedeného proti obviněné.

O stížnosti obviněné L. R. proti uvedenému usnesení Vrchního soudu v Praze rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 22. 8. 2008, sp. zn. [11 Tvo 23/2008](#), tak, že ji zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou. V odůvodnění citovaného usnesení přitom Nejvyšší soud konstatoval, že tvrzení obviněné nemají oporu v žádné zjištěné skutečnosti a že obviněná neuvedla ani „řádnou“ skutečnost, již by bylo možné považovat za důvody k vyloučení soudců Vrchního soudu v Praze. Pokud obviněná použila nějaké konkrétní údaje, netýkají se vztahu soudců odvolacího soudu k její osobě, nýbrž procesního postupu, který zvolili. Senát 11 Tvo Nejvyššího soudu se tak ztotožnil s odůvodněním

napadeného usnesení odvolacího soudu. Tentýž den pak Nejvyšší soud rozhodl usnesením pod sp. zn. [11 Td 43/2008](#) o zamítnutí návrhu obviněné na odnětí věci vedené u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 7 To 81/2008 a jejím přikázání Vrchnímu soudu v Olomouci. Jelikož obě rozhodnutí Nejvyššího soudu byla vydána na podkladě totožné námítky obviněné o vyloučení soudců Vrchního soudu v Praze z projednávání jejího odvolání, opřel Nejvyšší soud usnesení o zamítnutí návrhu obviněné na delegaci podle § 25 tr. ř. o závěr, že soudci Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z., JUDr. J. M. a JUDr. M. H. jako členové senátu 7 To, jemuž byla věc obviněné přidělena k projednání a rozhodnutí podle rozvrhu práce Vrchního soudu v Praze, nejsou vyloučeni z vykonávání úkonů v předmětné trestní věci. Nejvyšší soud tak neshledal žádné důležité důvody pro odnětí věci tomuto soudu ve smyslu ustanovení § 25 tr. ř.

Dne 25. 3. 2008 byla věc předložena Nejvyššímu soudu k projednání dovolání obviněné L. R., které podala proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 7 To 81/2008, jímž bylo zamítnuto její odvolání podané proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 42 T 18/2007. V souladu s rozvrhem práce byla věc přidělena senátu 5 Tdo, přičemž tento senát Nejvyššího soudu posoudil námitku podjatosti předsedy senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z. odlišně od výše citovaného názoru senátu Nejvyššího soudu 11 Tvo, který byl vyjádřen v usnesení ze dne 22. 8. 2008, sp. zn. [11 Tvo 23/2008](#). Senát 5 Tdo přitom založil závěr o podjatosti předsedy senátu JUDr. M. Z. a soudců JUDr. J. M. a JUDr. M. H. na skutečnosti, že tito soudci sice hodnotili podání důkazu v podobě znaleckého posudku MUDr. P. T. jako podezření z možného trestného činu až poté, co bylo rozhodnuto o řádném opravném prostředku obviněné, avšak v době, kdy proti ní nedošlo ke skončení trestního řízení, protože následně po kasačním nálezu Ústavního soudu se konalo nové odvolací řízení, v němž rozhodoval též senát odvolacího soudu.

Vzhledem k tomu, že senát Nejvyššího soudu 5 Tdo dospěl k odlišnému právnímu názoru než senát Nejvyššího soudu 11 Tvo v otázce podjatosti soudců Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z., JUDr. J. M. a JUDr. M. H., rozhodl usnesením ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. [5 Tdo 363/2009](#), tak, že podle § 20 odst. 1, 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, postoupil věc obviněné L. R. k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu shledal, že většina námitek obviněné L. R. odpovídá uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. a je opodstatněná. Jde zejména o její námítky, podle nichž je důvod vyloučení soudce dán „minimálně“ u předsedy senátu odvolacího soudu JUDr. M. Z.

Jak přitom vyplývá ze spisu vedeného pod ČTS: ORIV-3457/OOK1-LI-2004 u Obvodního ředitelství Policie České republiky, služby kriminální policie a vyšetřování, pracoviště Sdružení č. 1, Praha 4, který byl Nejvyššímu soudu předložen jako příloha k trestnímu spisu v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 42 T 18/2007, dne 22. 7. 2004 byly z podnětu předsedy senátu 7 To Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z. zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. ve věci podezřelého MUDr. P. T. ze spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. Tohoto trestného činu se měl jmenovaný znalec dopustit tím, že dne 2. 11. 2003 vypracoval znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, na obviněnou L. R., v němž dospěl k závěru, že u ní byly v době činu vymizelé jak ovládací, tak i rozpoznávací schopnosti, a setrval na těchto svých závěrech i při výslechu dne 16. 12. 2003 v rámci veřejného zasedání u Vrchního soudu v Praze. Předseda senátu tohoto soudu JUDr. M. Z. považoval výsledky odborného vyšetření obviněné znalce MUDr. P. T. za neobjektivní a znalce za nekompetentního, přičemž tento svůj názor opřel o výsledky znaleckého zkoumání duševního stavu obviněné jinými znalci, kteří v trestní věci obviněné rovněž vypracovali znalecké posudky k posouzení jejího duševního stavu v době spáchání činu. Ze zmíněného trestního spisu je dále patrné, že trestní stíhání MUDr. P. T. bylo zahájeno dne 26. 4. 2005 a byla na něj podána obžaloba u Obvodního soudu pro Prahu 4. Tento soud poté rozhodl rozsudkem ze dne 25. 8. 2006, sp. zn. 6 T

31/2006, tak, že obviněného MUDr. P. T. podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obžaloby pro skutek, v němž obžaloba spatřovala trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) tr. zák. Soud prvního stupně podrobně odůvodnil zprošťující výrok a jeho základní úvahy o tom, že žalovaný skutek není trestným činem, založil především na úvaze o zvláštním charakteru znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, jejichž závěry ve většině případů vycházejí především z menší či vyšší míry pravděpodobnosti. Odvolání, které proti tomuto rozsudku podal státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4, bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 6 To 420/2006, zamítnuto jako nedůvodné podle § 256 tr. ř.

Ze shora uvedených skutečností tedy jednoznačně vyplývá, že původcem trestního stíhání znalce MUDr. P. T., který v tomto procesním postavení vystupoval v trestní věci obviněné L. R., byl právě předseda senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z. Jmenovaný předseda senátu se přitom podílel na meritorním rozhodování v téže trestní věci obviněné, v níž bylo podáno dovolání. Tím, že JUDr. M. Z. dal podnět k prověření skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu znalcem MUDr. P. T., jehož znalecký posudek byl součástí důkazů prováděných v trestní věci obviněné, dal v podstatě najevo, že znalecký posudek vypracovaný tímto znalcem považuje za nesprávný. Svým podnětem k trestnímu stíhání zpracovatele znaleckého posudku tak JUDr. M. Z. uvedeným způsobem hodnotil tento důkaz sice až poté, co bylo rozhodnuto o řádném opravném prostředku obviněné, což by samo o sobě nezakládalo důvod k podjatosti jmenovaného předsedy senátu odvolacího soudu, takový důvod ovšem nastal za situace, kdy týž senát odvolacího soudu opětovně rozhodoval ve věci. Obviněná totiž podala proti předchozímu odvolacímu rozhodnutí jednak dovolání a následně i ústavní stížnost, na podkladě které byla zrušena dřívější rozhodnutí obecných soudů vydaných v nyní posuzované trestní věci včetně předchozího odvolacího rozhodnutí Nejvyššího soudu. V nově konaném odvolacím řízení pak rozhodoval senát odvolacího soudu ve stejném složení poté, co předtím předseda tohoto senátu JUDr. M. Z. inicioval trestní stíhání znalce MUDr. P. T., a tím jmenovaný předseda senátu vyjádřil poměrně vyhraněný názor na znalecký posudek tohoto znalce, který mu - i celému senátu odvolacího soudu - bránil znovu hodnotit uvedený důkaz v novém odvolacím řízení zcela nestranně a nezaujatě. Pro úplnost velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu zdůrazňuje, že znalecký posudek MUDr. P. T. představoval ve věci obviněné jeden ze stěžejních důkazů, neboť otázka trestní odpovědnosti ve vztahu k přičetnosti obviněné v době činu se stala předmětem nejobsáhlejší části procesu dokazování před soudy prvního i druhého stupně. Proto také měl být tento důkaz proveden v opakovaném odvolacím řízení, a nestalo-li se tak, lze v tom shledávat rovněž pochybnost o nestrannosti senátu odvolacího soudu, který u veřejného zasedání dne 11. 11. 2008 zopakoval, resp. doplnil jen tu část jiných znaleckých důkazů, jimiž byla obviněná usvědčována a které potvrzovaly alespoň částečné zachování rozpoznávacích a ovládacích schopností obviněné, ale neprovedl již důkaz posudkem znalce MUDr. P. T.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu dále připomíná, že význam, který měl znalecký posudek MUDr. P. T. nejen ve vztahu k ostatním znaleckým posudkům, nýbrž i k dalším důkazům provedeným v trestní věci obviněné L. R., je zřejmý i z nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 260/05](#), jímž došlo ke zrušení dřívějších rozhodnutí obecných soudů vydaných v této trestní věci. Ústavní soud totiž v podstatě vytkl obecným soudům právě nesprávné, resp. nedostatečné vyřešení otázky existence subjektivní stránky trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., jímž byla obviněná uznána vinnou. Podkladem pro zjištění úmyslu obviněné spáchat tento trestný čin jsou pro soudy především znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, přičemž jeden z nich vypracoval právě znalec MUDr. P. T. Navíc i Ústavní soud v citovaném nálezu vyjádřil svůj kritický postoj k chování senátu Vrchního soudu v Praze vůči osobě znalce MUDr. P. T. nejen v rámci jeho výslechu u dřívějšího veřejného zasedání, ale především pokud jde o přístup tohoto senátu v případě podání trestního oznámení pro podezření z trestného činu podle § 175 tr. zák. Tím podle názoru Ústavního soudu došlo ze strany odvolacího soudu ke

zpochybnění důvěryhodnosti, objektivitu a odbornosti znalce samotného.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu tedy dospěl k názoru, že zmíněné okolnosti, především podnět předsedy senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. M. Z. k zahájení trestního stíhání znalce MUDr. P. T. a dále neprovedení důkazu posudkem tohoto znalce v novém odvolacím řízení vyvolávají pochybnosti o schopnosti jmenovaného předsedy senátu nestranně rozhodovat v trestní věci obviněné L. R. a v této části považuje dovolací námitky obviněné za důvodné. Jak je přitom patrné z podání vysvětlení JUDr. M. Z. ze dne 15. 9. 2004, podezření ze spáchání trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. jmenovaným znalcem pojali i další dva členové odvolacího senátu JUDr. J. M. a JUDr. M. H. Podle velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu měli být tedy všichni zmínění soudci odvolacího senátu Vrchního soudu v Praze vyloučeni z vykonávání úkonů trestního řízení vedeného proti obviněné. V této souvislosti velký senát trestního kolegia Nejvyššího soud zdůrazňuje, že hodnocení důkazů provádí celý senát, jemuž je věc přidělena k meritornímu rozhodnutí, takže i přijaté rozhodnutí opřené o provedené důkazy po jejich vyhodnocení je výsledkem činnosti celého senátu. Proto vyloučení jen předsedy senátu JUDr. M. Z. z projednávání a rozhodování v trestní věci obviněné by neodstranilo zjištěné pochybnosti o nestrannosti soudního přezkumu prvostupňového odsuzujícího rozhodnutí v odvolacím řízení.

K výše vyjádřené argumentaci velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu dodává, že součástí ústavního pořádku České republiky je také Listina základních práv a svobod (publikovaná pod č. 2/1993 Sb.), podle jejíhož ustanovení čl. 36 odst. 1 se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Další zákonné podmínky pro uplatnění nestrannosti soudce (a dalších orgánů činných v trestním řízení) taxativně vymezuje ustanovení § 30 tr. ř. Nestrannost je přitom třeba chápat jako nezávislost na stranách, přičemž znamená neexistenci vztahu soudu k jedné ze stran řízení. Podle judikatury Ústavního soudu (viz zejména nálezný pléna Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. [Pl. ÚS 11/04](#), publikovaný pod č. 220/2005 Sb. a pod č. 89 ve svazku 37 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu) nelze při posuzování nestrannosti (a nezávislosti) zcela odhlédnout ani od jevové stránky věci, kterou je i tzv. zdání nezávislosti a nestrannosti pro třetí osoby, neboť i tento aspekt je důležitý pro zaručení důvěry v soudní rozhodování. Zmíněné kritérium přitom odráží sociální povahu soudního rozhodování, z níž vyplývá, že i když třeba ve skutečnosti neexistuje (jak v subjektivní, tak v objektivní poloze) reálný důvod k pochybnostem o nestrannosti a nezávislosti, nelze přehlížet případnou existenci kolektivního přesvědčení, že takový důvod existuje. Jak vyplývá rovněž z dosavadní judikatury Evropského soudu pro lidská práva (viz např. rozsudek ze dne 26. 10 1984 ve věci De Cubber, rozsudek ze dne 24. 5. 1989 ve věci Hauschildt proti Dánsku), existence nestrannosti ve smyslu ustanovení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované pod č. 209/1992 Sb.) musí být posuzována podle subjektivního testu, tedy na základě osobního přesvědčení určitého soudce v daném případě, a též podle objektivního testu, jímž je zjištění, zda soudce nabídl dostatečné záruky, aby vyloučil oprávněné pochybnosti o své nestrannosti. Podle ustálené soudní praxe Evropského soudu pro lidská práva i pouhé zdání podjatosti soudce ve výše uvedených směrech může mít význam pro existenci pochybností o nestrannosti soudce (viz např. rozsudek ze dne 1. 10. 1982 ve věci Piersack proti Belgii, rozsudek ze dne 21. 12. 2000 ve věci Wettstein proti Švýcarsku). Jinými slovy vyjádřeno, nestrannost soudu je dána tehdy, jestliže se soudce subjektivně necítí být podjatý ve vztahu k účastníkům řízení ani k věci, ale současně jsou objektivně vyloučeny též oprávněné pochybnosti o jeho nestrannosti.

Ze všech shora uvedených důvodů zaujal velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu názor, že skutečnosti, na něž obviněná L. R. poukázala v rámci svého dovolání opřené o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., vyvolávají pochybnosti o schopnosti JUDr. M. Z., předsedy odvolacího senátu Vrchního soudu v Praze, jakož i členů tohoto senátu JUDr. J. M. a JUDr. M. H.,

nestranně rozhodovat v trestní věci obviněné pro poměr k této věci ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř. Zmíněné námitky obviněné jsou proto opodstatněné.

Naproti tomu nelze považovat za důvodné námitky obviněné L. R., jimiž s poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. vyjádřila pochybnosti o nestrannosti znalce MUDr. P. K., CSc., který v posuzované věci zpracovával revizní znalecký posudek jménem znaleckého ústavu.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu s odkazem na zákonné vymezení citovaného dovolacího důvodu a na dosavadní judikaturu k němu uvádí, že ustanovení § 30 tr. ř. se nevztahuje na znalce, neboť ten není osobou, která by se jakýmkoli způsobem podílela na rozhodování v průběhu trestního řízení, není tudíž orgánem trestního řízení, který by mohl být vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení postupem podle § 31 tr. ř. Znalecký posudek je jedním z důkazních prostředků a znalec není orgánem činným v trestním řízení, u něhož by připadalo v úvahu jeho vyloučení z důvodu podjatosti, jak předpokládají citovaná ustanovení. Možnost vyloučení znalce z podání znaleckého posudku je upravena v ustanovení § 11 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto ustanovení znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti. O tom, zda je znalec vyloučen, rozhoduje orgán, který jej ustanovil pro podání posudku. K těmto okolnostem se přihlíží z úřední povinnosti a z týchž důvodů lze rovněž vznést námitky proti osobě znalce podle § 105 odst. 3 tr. ř. Námitky je možné dále uplatnit proti odbornému zaměření znalce a proti formulaci otázek položených znalci. Jestliže oprávněná osoba vznesla námitky proti osobě znalce, posoudí je v přípravném řízení státní zástupce nebo v řízení před soudem předseda senátu soudu, u něhož se v době vznesení námitek vede řízení. Možnost uplatnění a následně posouzení námitek k osobám znalců, resp. k otázkám jim položeným a k jejich odbornému zaměření je tedy upravena v ustanovení § 105 odst. 3 tr. ř. a z důvodů již shora uvedených nemohou takové námitky, i kdyby snad byly odůvodněné, zakládat důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. zejména proto, že znalec není „orgánem rozhodujícím ve věci“, jak vyžaduje citovaný dovolací důvod.

Pokud jde o další uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř., velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu se nezabýval námitkami obviněné L. R., které k nim uplatnila, neboť dospěl k závěru o naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., takže ve věci bude muset opětovně rozhodnout Vrchní soud v Praze (v jiném složení senátu) o odvolání obviněné a v novém rozhodnutí bude povinen vypořádat se se všemi jejími odvolacími námitkami a argumenty. Za této procesní situace nemůže velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu předjímat další rozhodnutí ve věci, protože by tím obcházel účel řádného opravného řízení, které musí proběhnout znovu a takovým způsobem, aby nebylo ovlivněno vztahem soudců odvolacího soudu k projednávané věci. Navíc velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ani nepřisluší, aby v dovolacím řízení posuzoval správnost hodnocení znaleckého posudku zpracovaného znalcem MUDr. P. T. a dalších znaleckých posudků a ostatních důkazů provedených ve věci, protože to je věcí soudu prvního stupně a odvolacího soudu.

Proto velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 7 To 81/2008. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 a 3 tr. ř. Nejvyšší soud přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl a aby tak učinil v jiném složení senátu, protože senát odvolacího soudu v tom složení, v němž rozhodl usnesením napadeným dovoláním obviněné, byl podle § 30 odst. 1 tr. ř. vyloučen z rozhodování v této trestní věci.

Pokud jde o podnět obviněné L. R., aby předseda velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu rozhodl o odložení výkonu rozhodnutí napadeného dovoláním, je třeba zmínit, že předsedkyně senátu

soudu prvního stupně nečinila návrh ve smyslu § 265h odst. 3 tr. ř. Navíc vzhledem k tomu, že velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu zrušil rozhodnutí napadené dovoláním, přikázal věc odvolacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí a rozhodl usnesením ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. [15 Tdo 520/2009-II.](#), též o tom, že nebere obviněnou do vazby, ztratil případný postup podle § 265o odst. 1 tr. ř. jakékoli opodstatnění, protože výrok o uložení dosud vykonávaného trestu není pravomocný a vykonatelný.